

Mit barnebarn stammer

VIBORG
KOMMUNE

Mit barnebarn stammer

Denne pjece henvender sig specielt til bedsteforældre til børn der stammer. Sammen med barnets forældre, og andre nære voksne i barnet hverdag, er I nogle meget vigtige voksne. Det er nødvendigt for barnet, at det oplever, at der er overensstemmelse mellem jeres og andres måde at forholde sig til dets stammen på. Det er også af stor betydning for barnets forældre, at I kan være med til at bakke op om barnets trivsel og udvikling.

Stammen før og nu

Vi skal ikke så langt tilbage i tiden, før man så anderledes på stammen, end man gør i dag. Tidligere var tendensen, at man rådede forældrene til at se tiden an og undlade at fokusere på barnets stammen. Man troede, at så gik det nok over igen. Man blev heller ikke rådet til at snakke med barnet om dets stammen.

Hvis stammen for alvor blev et problem, havde man behandlingsmetoder, som man brugte med mere eller mindre held. Mange troede, at stammen opstod på grund af nervøsitet eller utryghed. Den fejlagtige antagelse kan man stadigvæk møde i dag. Heldigvis er vi blevet klogere.

I dag er de fleste forskere enige om, at stammen har en biologisk årsag. Hjernens styring af talen er ustabil hos den der stammer, og derfor går talen ind imellem i kludder. Taleangst og manglende selvtillid/ selvværd kan godt være en følge af stammen, men det er aldrig årsagen til stammen. Børn begynder ikke at stamme, fordi de er nervøse eller anspændte. Hvis de imidlertid føler sig under pres, eller oplever at deres omgivelser gerne vil have stammen til at forsvinde – ja måske får de ligefrem at vide, at de skal lade være med at stamme eller tale ordentligt, så kan det forværre stammen.

Stammen er altså medfødt, men udviklingen af stammen og stammeproblemet er i høj grad påvirket af barnets og dets omgivelseres måde at forholde sig til stammen på. Hvis barnet føler sig mødt og accepteret, som det er, med dets måde at tale på, vil det også selv bedre kunne acceptere stammen.

I dag arbejder vi forebyggende med børnene, og vi vil gerne lære dem og deres forældre at kende, når stammen starter, og hvis for-

ældrene er bekymrede. Det gør den ofte i 3-årsalderen, men den kan også starte senere. Vi synes, at det er godt at tale med barnet om stammen. Når vi gør det, viser vi barnet, at det er helt i orden, at det stammer og, at det ikke noget, det skal forsøge at skjule eller på anden måde undertrykke. Vi holder også kurser for pædagogerne og lærerne, så de er informerede og føler sig klædt på i forhold til at møde barnet og dets stammen med accept.

Det ved vi om stammen

Stammen kan vise sig på forskellige måder hos den enkelte. Der findes tre forskellige stammeformer. Den mest almindelige måde at stamme på er gentagelsesstammen, som består af gentagelser af enkeltlyde, stavelser eller hele ord. Ofte hører man det i starten af sætningen.

Eks.: mi mi min bamse er sød.

Stammen kan også bestå af forlængelser af konsonanten i starten af ordet.

Eks.: mmmmm..min bamse er sød.

Den sidste og hårdeste stammeform består af blokeringer. Blokeringen kan enten være lydløs eller med lyd på. Blokeringer forekommer oftest på vokaler enten i starten af ordet eller inde i ordet.

Eks.: m.....in bamse er sød.

I starten er stammen ofte let og løs. Den er der i perioder og kan være væk i længere tid. Siden kan stammen udvikle sig til at være der hele tiden, og stammeformerne kan variere fra tid til anden.

8 % af alle børn har en periode med "ikke flydende tale". Vi kalder det "ikke flydende tale" i starten, da vi ikke kan vide om det er noget, der vil udvikle sig til en vedvarende stammen. Statistikken viser at 50% af de børn, der har "ikke flydende tale" i 4 års alderen, taler flydende i 6 års alderen. Af de 6 årige vil yderligere 25 % være stoppet som 10 årige, så der er kun en lille del tilbage, som vil fortsætte med at stamme som teenagere og voksne. 0,7 pro-

cent af den voksne befolkning stammer. Der er forholdsvis flest drenge, der stammer.

20% af de børn, der stammer, har arvet det fra et familiemedlem. Det behøver ikke at være fra forældrene, generne kan også stamme fra en bedsteforælder. Selvom man måske kan være ked af at have givet generne videre til sit barnebarn, kan man også vende det til at være en fordel for barnet. Nemlig det, at det har et familiemedlem, som kender til stammen, og som måske bedre kan forstå, hvad det vil sige at stamme. Her vil man kunne have en særlig rolle i forhold til sit barnebarn, som én barnet kan hente støtte hos og identificere sig med.

Hvad tilbyder vi familien?

Når et barn er begyndt at tale ikke flydende, og forældrene eller evt. pædagogerne er blevet opmærksomme på det og måske bliver bekymrede, kan de rette henvendelse til afdeling for pædagogisk praksis og læring. Her er vi en gruppe talehøre-konsulenter, der yder råd og vejledning til børn med tale- og sproglige vanskeligheder. Vi indkalder forældrene til en samtale, og vi vejleder dem i forhold til, hvordan de bedst muligt kan forholde sig til deres barns ikke flydende tale. Nogle forældre er blevet meget bekymrede, og vi ser det som en af vore fornemste opgaver, at dæmpe forældrenes bekymring.

Det er vigtigt for barnet at mærke, at forældrene er trygge og afslappede i forhold til barnets tale. Mange forældres bekymring letter betydeligt, når de har fået information og viden om stammen og om de tilbud, vi har til dem og deres barn.

Forældrene vil måske også dele deres bekymring med jer som bedsteforældre, og her er det igen vigtigt, at I kan yde dem støtte og opbakning. Derudover vejleder vi forældrene i forhold til gode måder at samtale med deres barn på.

Hvordan kommunikerer man godt med et barn der stammer?

Undlad mange spørgsmål

Uanset om barnet har talevanskeligheder eller ikke, er det godt at være opmærksom på, hvordan kommunikationen foregår. Er det en dialog, hvor begge parter byder ind med det, de har på sinde, eller kommer du til at bombardere barnet med spørgsmål, i din iver efter at vide noget om, hvordan barnets dag er gået? Det sidste kender vist alle forældre og bedsteforældre til. Man kommer til at stille en masse spørgsmål, som barnet efter bedste evne forsøger at svare på.

Et barn med stammevanskeligheder, har det ikke godt med mange spørgsmål. Spørgsmål sætter barnets tale under pres, med den konsekvens, at stammen vil tage til, og det kan blive en kamp for barnet at få det sagt, som det gerne ville sige. Hvis du derimod lader barnet komme til orde i dets eget tempo og med dets egen dagsorden, vil du opleve, at det kan kommunikere frit og mere ubesværet. Det kan du f.eks. gøre ved selv at fortælle om, hvordan din dag er gået. Dette vil inspirere barnet til også at fortælle om sin dag, og dialogen bliver mere ligeværdig.

Hold øjenkontakt

Når barnet stammer og det evt. sidder fast i et ord, kan du måske føle, at det er ubehageligt at se på barnet, mens det kæmper for at få sagt det, det gerne vil. Du kan få lyst til at kigge væk, fordi det ikke er rart at se på. For barnet kan det, at du kigger væk, godt tolkes, som at du ikke bryder sig om dets stammen eller helst ikke vil høre den.

Det kan være godt for barnet, hvis du bevarer øjenkontakten og i stedet for at ignorere stammen, måske siger til barnet, at du godt kan høre, at det er lidt svært at få sagt det, det er i gang med, men at du har god tid til at høre det, og at det er rigtig godt at det fortsætter, selvom det er svært.

Lad barnet tale færdigt

Du kan evt. spørge, om I skal sige det svære ord sammen, men sig aldrig ordet for barnet uden dets tilladelse. De fleste børn vil helst have lov til at tale færdigt og bryder sig ikke om, at man taler for dem.

Nedsæt taletempo

Mange børn stammer mest, når de er ivrige efter at få sagt det, de gerne vil. Når de er ivrige, ryger taletempoet ofte i vejret. I stedet for at bede barnet om at slappe af og nedsætte taletempoet, kan du selv være opmærksom på om dit taletempo er højt, og dernæst selv nedsætte det. Du kan også signalere ro ved at sætte dig ned i øjenhøjde med barnet og vise, at du har god tid til at høre efter. Små børn kan ikke af sig selv nedsætte et højt taletempo, men de bruger de voksne som rollemønstre og vil oftest slappe af, hvis de kan mærke, at den voksne gør det.

Viborg Kommunes tilbud

I Viborg Kommune har vi et bredt tilbud til børn, der stammer. Vi følger barnet til det forlader folkeskolen og har tilbud om både gruppeundervisning og individuel undervisning. Vi arbejder bl.a. efter Van Ripers "non avoidance principper", også kaldet acceptmetoden. Den går kort fortalt ud på at lære barnet at leve med sin stamme på en måde, så det ikke er stammen, der styrer livet, men omvendt barnet der lærer at mestre sit liv og forhåbentlig får et afslappet forhold til sin stamme.

Hvis barnet stadigvæk stammer, når det er 11-12 år, kan det få tilbudt undervisning i teknikker, som kan gøre talen mere flydende. Teknikkerne fjerner ikke stammen. Der findes ikke metoder, som kan fjerne stammen en gang for alle, men ved hjælp af omgivelsernes støtte og accept og barnets egen mestring, er det muligt at leve et godt liv med stammen. Den unge kan lære selv at bestemme, hvornår han bare vil stamme, og hvornår han vil bruge teknikker, som gør talen mere flydende. Det er hans eget valg.

Din rolle som bedsteforælder

I dag arbejder mange bedsteforældre stadigvæk, men alligevel vil der ofte være en ro og et overskud til rådighed, når I er sammen med børnebørnene. Børn der stammer er ikke anderledes end alle andre børn. Men de vil kunne nyde godt af roen og det, at det indimellem er muligt, at være alene på besøg hos jer, eller alene sammen med mor og far, mens I passer eventuelle søskende. Børn der stammer meget kan godt være mere trætte end andre børn efter

en lang dag i børnehaven, fordi de ofte bruger meget energi på at få sagt det, de gerne vil. Her kan det også være en rigtig god aflastning, hvis I kan hente barnet tidligt en gang imellem. Husk på at dit barnebarn er så meget andet end dets stammen. Ved at fokusere på alle de kvaliteter som han rummer og dermed flytte fokus til styrkesiderne, er du med til at styrke barnets selvværd. Og husk at nyde den tid du har med dit barnebarn. Din ro og accept af ham med alt det, han rummer af muligheder, vil kunne få en afgørende betydning for ham på hans rejse gennem barndommen.

Yderligere oplysninger fås hos

Teamleder

Birgit Gade

Mobil 29401769

Mail bg1@viborg.dk

Pjecen er udarbejdet af Stammeteamet

Mette Munk

Birgitte Strandholdt

Ulla Klitgaard

VIBORG
KOMMUNE

Børn & Unge
Familieog Rådgivning - PPL
Prinsens Alle 5
8800 Viborg
Tlf. 87878787